

ПРОБЛЕМАТИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ТЕХНІЧНІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ТА РОСІЙСЬКОМОВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

За порогом 30-ліття української незалежності ми можемо довго говорити про успіхи й невдачі становлення національно-демократичного ладу в державі. А розглядаючи педагогічні питання з філологічного погляду, можемо зосередити свою увагу на проблематику викладання української мови у російськомовному середовищі, насамперед серед студентів технічних спеціальностей. І такому разі не варто навіть сумніватися про вживання цих двох понять поруч і в одному контексті. Але цього разу сфокусуємося саме на проблематиці викладання.

Тож, маємо розуміти, що викладання української мови студентам технічних (і не тільки) спеціальностей в переважно російськомовному міському середовищі сходу та півдня України має певну низку відмінностей, ніж таке ж викладання на заході або в столиці нашої держави. Розуміння цього, має відобразитися й під час вибору методів викладання філологічних дисциплін українською мовою.

Ніде правди діти, ухвалення закону «Про мову» стало деяким рушієм змін у кожній сфері суспільного життя. Сфера освіти, певна річ, не стала винятком. Однак процеси українізації як складові національних цивілізаційних процесів тривають. І тут доцільно було б говорити про використання певних методів та підходів у викладанні філологічних дисциплін у ЗВО.

Викладач української мови обов'язково повинен уміти моделювати комунікативні ситуації. Під навчальною комунікативною ситуацією розуміють сукупність життєвих умов, що спонукають до висловлення думок і використання при цьому мовного матеріалу. Власне навчальні ситуації відтворюють та імітують типові ситуації реального життя студентів, майбутньої професійної діяльності, спілкування у діловій сфері.

Крім того, допомагати студентам реалізувати їхні комунікативні наміри мають навчальні ситуації. Вчитель української мови повинен вміти ставити навчальні комунікативні ситуації перед студентами і заохочувати їх до активної участі у реалізації комунікативних намірів здійснюється усвідомлене засвоєння знань, закріплення вже набутих вмінь говоріння й аудіювання, слухо-вимовних і лексико-граматичних навичок, а також створюються умови для творчого самовираження студентів.

Актуальною в наш час все ще залишається проблема підвищення мотивації в навчанні говоріння як виду мовленнєвої діяльності. Не менш важливою є ідея необхідності навчання української мови як комунікації неодмінно в колективній діяльності, враховуючи і особистісний компонент. Особистісна орієнтація значно підвищує ефект засвоєння української мови, тому що в цьому випадку разом з інтелектом підключаються емоції [1].

Тож бажано використовувати спрощені варіанти рольової гри на початку курсу викладання української мови. А потім – рекомендується чергувати використання соціально-побутових рольових ігор із діловими, оскільки моделювання ситуацій ділового спілкування, допоможе не тільки вдосконалити знання, вміння і навички україномовного мовлення, але й підготуватись до майбутньої професійної діяльності. Студенти мають змогу найбільше проявити свою творчість, уяву, неординарність, мислення. Застосування навчальних комунікативних ситуацій допомагає розвинути

швидкість реакції, спонтанність мовлення, увагу, покращити пам'ять тощо, тобто розвинути і проявити усі особистісні якості студента. Але найбільшою перевагою такого моделювання є те, що воно дозволяє розвинути усі якості вміння говоріння: цілеспрямованість, продуктивність, самостійність, динамічність, інтегрованість [1].

Безперечно, за 30 років статусність української мови була підвищена, ареал використання поступово проникав й до глибин російськомовного культурного осереддя, етапами переформатовуючи його. На жаль, такі переформації не встигли дійти до Криму, адже саме на кримську аудиторію могли бути застосовані вищезгадані методи викладання. Проте опускати руки, не варто, позаяк роботи у будівництві вдалої української демократичної держави ще дуже багато. А головним прищлом на наступні найближчі періоди мають стати наші міста-мільйонники і їх інтелектуально-культурні кола. Бо не маючи саме українського Дніпра, Харкова й Одеси, «Мрія про Україну» матиме кволий вигляд, якщо матиме взагалі. І у цій кропіткій роботі особлива роль виділяється саме українському вихователю, вчителю, викладачу.

А отже, використання комунікативних навчальних ситуацій безперечно позитивно впливає на процес навчання української мови, дозволяє дотримуватися вмотивованості, зверненості і ситуативності мовлення та є обов'язковим елементом заняття з української мови у технічних вишах в умовах російськомовного оточення.

Перелік посилань

1. Ляшук Н. А. Комунікативні ситуації у процесі навчання української мови студентів технічних спеціальностей вищої школи в умовах російськомовного оточення південного регіону України / Н. А. Ляшук. // Вісник СевДТУ. – 2009. – №96. – С. 171–173.